

Toespraak

bij gelegenheid van de opening van de Faculteit Katholieke Theologie

22 januari 2007

*Eminentie,
Excellenties,
Geachte collega's,
Beste studenten,*

In naam van het College van Bestuur van de Universiteit van Tilburg en in eigen naam heet ik u allen van harte welkom op deze plechtige opening van de nieuwe Faculteit Katholieke Theologie (FKT) van de Universiteit van Tilburg. In het bijzonder heet ik welkom, Zijne Eminentie kardinaal Simonis, Grootkanselier van de FKT, mgr. Eijk en mgr. Hurkmans, beiden Vice-grootkanselier van de FKT, en de heer Hein van Oorschot, Voorzitter College van Bestuur van de UvT. I would like to give a special word of welcome to His Excellency mgr. J. Michael Miller, Secretary of the Congregation of Catholic Education in Rome, who has been so kind to travel to Tilburg and Utrecht in order to be present at this important event.

Per 1 januari 2007 heeft de Universiteit van Tilburg de Faculteit Katholieke Theologie opgericht, die ontstaan is uit de fusie tussen de Faculteit Religiewetenschappen en Theologie en de Faculteit Katholieke Theologie Utrecht. Als nieuwe decaan van de FKT heb ik al op 1 december van vorig jaar de gelegenheid gehad, op de faculteitsdag van de FKTU, om mijn visie uiteen te zetten op wat 'katholieke theologie' en een 'faculteit katholieke theologie' eigenlijk inhouden. Aan het einde van deze zitting wordt u een gedrukte versie van mijn toespraak aangeboden. Ik hoef daar dus niet op terug te komen. Wel wil ik in de lijn daarvan

enkele overwegingen formuleren, die de betekenis van wat hier vandaag gebeurt, kunnen toelichten. We hebben op de faculteitsdag een pleidooi gehouden voor een opvatting van katholieke theologie die zich bewust positioneert binnen de paradox van geloof en rede, en gesteld dat een theologie juist 'katholiek' genoemd kan worden omdat ze beide polen van de paradox wil vasthouden. Wat hier vandaag gebeurt, is een illustratie van zo'n katholieke evenwichtspoging. Er wordt een nieuwe faculteit gecreëerd dankzij een gezamenlijke inspanning van Kerk en universiteit. De Bisschoppenconferentie vertrouwt de opleiding van haar

toekomstige ambtsdragers, priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers, en ook geïnteresseerde leken, toe aan een faculteit in een academische setting. De Conferentie wil deze opleiding niet laten geschieden in de ivoren toren van een geïsoleerd instituut uit schrik voor de besmetting door de wetenschap. Wel wil ze bepaalde garanties dat de studenten van deze faculteit ingeleid worden in de volheid van de katholieke theologische traditie. Anderzijds is de Universiteit van Tilburg bereid gevonden deze nieuwe Faculteit in haar schoot op te richten. Daardoor wil ze bewust aandacht hebben voor de katholieke traditie en van haar een bijdrage verwachten aan de reflectie over de grote vragen van mens en samenleving. Tegelijk biedt de UvT garanties dat de theologiebeoefening aan deze faculteit gebeurt in een sfeer van academische vrijheid en kwaliteit. Kerk en universiteit geven hierdoor blijk van een wederzijds vertrouwen. De samenwerking tussen beide strekt tot hun beider voordeel, dat is onze vurige hoop. Als decaan van de nieuwe faculteit spreek ik mijn dank uit aan de kerkelijke en universitaire beleidsmensen, die dit project hebben mogelijk gemaakt.

Collega Willemien Otten van het Departement Godgeleerdheid van de Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht schreef recent een bijdrage over 'Theologie of Utopie? Een visie op de studie van religie en theologie in de eenentwintigste eeuw'. Hierin verwijst ze naar een artikel van Francis Schüssler Fiorenza, getiteld 'Religion: A Contested Site in Theology and the Study of Religion', waarin deze ons in het spoor van Schleiermacher aanspoort om – ik citeer – "de religieuze gemeenschap als distinctieve locus van de theologie opnieuw serieus te nemen". Ik meen te mogen stellen dat

ons project van de FKT dit inzicht probeert te implementeren. Theologie is immers geen doel op zich. Het is een fenomeen van tweede orde, een vorm van reflectie op een bepaald aspect van de realiteit, en deze realiteit is in ons project de Rooms-Katholieke Kerk en traditie, een universele gemeenschap gesitueerd in tijd en ruimte. Als reflexieve activiteit is theologie aangewezen op een reëel contact met de godsdienstige gemeenschap. Anders hangt ze in het luchtledige. Collega Otten zegt verder: "Voortgaande op dit pad kunnen theoloog en godsdienstwetenschapper verrassend veel van elkaar leren." Maar ze voegt er uitnodigend aan toe: "De laatste dient dan wel bereid te zijn in kerkelijke gemeenschappen distinctieve en gelijkwaardige discussiepartners te zien, de eerste om überhaupt discussiepartner te willen zijn." Ik ben het volmondig daarmee eens en wil hier nadrukkelijk onderstrepen dat de FKT enerzijds een duidelijk profiel nastreeft, maar anderzijds in gesprek wil treden met andere wetenschappen die het fenomeen religie en Kerk tot voorwerp van hun studie maken. Indien we binnen een academische context tot een vruchtbare dialoog willen komen, dienen we mijns inziens schoon schip te maken met twee taaie vooroordelen: enerzijds het vooroordeel dat soms leeft in kerkelijke kringen, met name dat al wat uit niet-kerkelijke of wetenschappelijke hoek komt, verdacht en te mijden is; en anderzijds het vooroordeel dat soms leeft in wetenschappelijke milieus, namelijk dat aan een theologische Faculteit die kerkelijk loyaal wil zijn, academische vrijheid en academische excellentie zouden ontbreken. Komende uit de Leuvense Faculteit Godgeleerdheid die kerkelijk erkend is en wetenschappelijk een internationale reputatie heeft, voel ik me door dit laatste

vooordeel trouwens beledigd. De FKT wil kerkelijk loyaal zijn én academisch outstanding. Het één sluit het ander niet uit. Daarom opteert ze bewust voor dialoog met wetenschappen die religie vanuit andere gezichtspunten bestuderen.

In december 2006 heeft één van mijn studenten, een Spaanse jezuïet, zijn proefschrift verdedigd. Die handelde over het intrigerende gesprek tussen Jezus en de Syrofenicische vrouw. De titel van zijn dissertatie luidde: 'The Woman Who Changed Jesus. Crossing Boundaries in

Mk 7,24-30'. Ik heb in deze dagen zitten denken: als Jezus, die aan de oorsprong staat van de christelijke religie, zijn denken en doen reëel liet beïnvloeden en veranderen door het pleidooi van een heidense vrouw, betekent dit dan niet dat de christelijke, en dus ook de katholieke theologie, zich moet laten 'beleren' door het spreken van niet-christelijke of niet-katholieke denkers en doeners? We kunnen onszelf niet zijn, als we niet luisteren naar de andere. Tot zover mijn korte overwegingen.